

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

12 ספטמבר 2021

ע"ח 13246-10-20 מדינת ישראל נ' פלוני

לפני כבוד השופטת מרב גרינברג

מדינת ישראל

העוררת

נגד

פלוני

המשיב

נוכחים:

ב"כ העוררת: עו"ד רויטל גרובס
המשיב וב"כ עו"ד שירן ברגמן

פרוטוקול

החלטה

ההחלטה מותרת בפרסום למעט פרטיו של המשיב.

לפני ערר מדינה על החלטת בית משפט השלום ברמלה (כב' השופט אבו שחאדה) בפע"מ - 11817-12-19 ביום 10.9.20, ובו דחה בקשתה להטלת צו פיקוח נוסף על המשיב.

אלו עיקרי הרקע לערר ותקציר ההליכים הקודמים

1. המשיב הורשע, על פי הודאתו בבית משפט השלום ברמלה בכתב אישום מתוקן (ת"פ - 401-05-13) בביצוע עבירה של מעשים מגונים בקטינה, הגרה בשכנות לו, שטרם מלאו לה 14, לפי סעיף 348(א) בנסיבות סעיף 345(א)(3) לחוק העונשין התשל"ז-1977. ביום 21.1.14 נגזר דינו, ע"י בית משפט קמא, למאסר בן 20 חודשים וענישה נלווית. למשיב הרשעה קודמת בעבירת מין חמורה בגין מעשה מגונה בקטינה בת 15.

2. טרם שוחרר המשיב ממאסרו, הוטל עליו צו פיקוח ומעקב לפי חוק הגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין התשס"ו-2006 (להלן: "חוק ההגנה") למשך 3 שנים, וזאת, בין היתר, על בסיס הערכת מסוכנות שבה הוערכה מסוכנותו המינית כגבוהה. ערר שהגיש המשיב לבית משפט זה נדחה¹ וכך גם בקשת ר"ע לבית המשפט העליון (בש"פ 1048/15, מיום 15.2.15).

¹ הערר התמקד באיסור על המשיב להתקרב לכתובת מגורי הקטינה, ע"ח 426-01-15

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

12 ספטמבר 2021

ע"ח 13246-10-20 מדינת ישראל נ' פלוני

1 בהמשך הוארך הצו לשתי תקופות בנות שנה (12/17,12/18), רמת מסוכנותו המינית של
2 המשיב לא פחתה ונותרה גבוהה.
3
4 3. לקראת תום חמש שנות פיקוח, ביום 4.12.19, הגישה העוררת בקשה להוצאת צו פיקוח
5 חדש, לפי סעיף 14(ג) לחוק ההגנה. במסגרתה, עתרה להטיל על המשיב צו נוסף למשך
6 שנתיים במתכונת הצווים הקודמים. הבקשה נסמכה, בין היתר, על הערכת מסוכנות מינית
7 גבוהה עדכנית (נספח יא' להודעת הערר), עברו הפלילי, דרכי התנהלות המשיב ושיתוף
8 פעולה חלקי עם גורמי הטיפול. המלצת יחידת הפיקוח הייתה להארכת הצו למשך 3 שנים
9 נוספות (נספח יב' להודעת הערר).
10
11 4. ביום 12.12.19 התקיים דיון ראשון בבקשת העוררת. ב"כ המשיב התנגד להארכת הצו, אך
12 לא ביקש לחקור את מעריכת המסוכנות. בית המשפט מצא להאריך את הצו הזמני ולדחות
13 את הדיון לתזכורת. ברקע החלטתו, המתנה לתוצאות ערר, שהגישה המדינה כנגד החלטתו
14 בפע"מ 11074-04-19 (להלן "פע"מ פלוני"), ובה קבע קביעות דומות לאלו שבהליך דנא.
15 הדיונים נדחו מעת לעת, כשביום 6.8.20 נחקרה, לבקשת ב"כ המשיב, מעריכת המסוכנות.
16 ההגנה לא הציגה חוות דעת נגדית מטעמה, בסיום הדיון נשמעו טיעוני הצדדים והתיק
17 נדחה למתן החלטה². זהו המקום לציין, שלא הייתה כל מחלוקת על נתוני חוות הדעת
18 הנוגעים להתנהלות המשיב ונסיבותיו, במישור הפרטני, טענות הגנה התמקדו במישור
19 המתודולוגי, בערעור תקפות השיטה הנהוגה להערכת מסוכנות בארץ. כלל טיעוני ההגנה,
20 כפי שמציין בית משפט קמא בהחלטתו, נסמכו על קביעותיו שלו, בפע"מ פלוני (שם, סעי'
21 19-22). ביום 10.9.20 ניתנה החלטת בית משפט קמא, במסגרתה דחה את בקשת העוררת
22 להוצאת צו פיקוח
23

מכאן הערר שלפניי

24
25
26 5. החלטת בית המשפט קמא מקיפה ורחבת יריעה, את רובה ייחד לבחינה עקרונית ורחבה של
27 היבטים דיוניים וראייתיים הנוגעים לסיווג הליך של מתן צו פיקוח ולפגמים שנפלו בחוות
28 הדעת של מעריכת המסוכנות ובשיטת הערכת המסוכנות הנוהגת בארץ. מסקנתו הסופית

² בערר על פע"מ פלוני, ע"ח 11230-12-19, כב' השופט דרויאן-גמליאל, הוסכם על החזרת התיק
לבית משפט קמא, לקבלת חוות דעת נגדית ביחס לתקפות השיטה הנהוגת בארץ, וזו אכן הוגשה.
בהמשך הגיעו הצדדים להסכמה, שייתרה הכרעה משלימה בתיק.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

12 ספטמבר 2021

ע"ח 13246-10-20 מדינת ישראל נ' פלוני

1 היא כי חוות הדעת אינה עומדת על אדנים מקצועיים, לוקה בחוסר שקיפות ומקימה חשש
2 לעיוות דין, לפיכך מצא לפסול את קבילותה, ובהמשך לכך, דחה את בקשת העוררת למתן
3 צו.

4
5 6. בתמצית קבע בית המשפט קמא, כי בקשה לצו פיקוח תסווג כהליך פלילי, ומשכך נטל
6 ההוכחה המוטל על כתפי המדינה הוא להוכיח מעבר לכל ספק סביר, שקיימת סבירות
7 להישנות ביצוע עבירות מין נוספות. ההגנה אינה מחויבת בהגשת חוות דעת מטעמה ותוכל
8 להסתפק בתקיפת משקל חוות הדעת שהוגשה במישור הפרטני או ברמה המהותית.
9 בהמשך החלטתו, קבע כי נפלו בחוות הדעת סובלת מפגמים וחוסרים רבים ונעדרת
10 שקיפות ומידע באשר להכשרת המעריכה, כלי ההערכה, רשימת הפקטורים (סטטיים
11 ודינמיים והשילוב ביניהם), שיטות העבודה לפיהן נוהגת, תיקופן ומקור סולם המסוכנות
12 שבו נעשה שימוש. על בסיס משקלם המצטבר של הפגמים שנמצאו בחוות הדעת, קבע כי
13 אין מדובר בראיה קבילה, וכאמור, דחה הבקשה למתן צו פיקוח.

14
15 7. העוררת לא השלימה עם קביעות בית משפט קמא, הן ביחס למשיב והן ברמה העקרונית,
16 בפתח עררה אף הביעה חשש רב מהשלכות הרוחב של החלטה דנא. לשיטתה, קביעות בית
17 המשפט קמא אינן נוגעות רק בעניינו של המשיב אלא "שומטות את הבסיס מכל צו פיקוח,
18 אשר ניתן אי פעם במדינת ישראל" (שם, סע' 19). עוד חוששת, כי אימוץ קביעותיו עלולות
19 לבטל בדיעבד את תוקפן של עשרות הערכות מסוכנות המוגשות לבתי המשפט וועדות
20 שחרורים במסגרת הליכים שונים, וכי משמעות פסילת קבילותן של הערכות המסוכנות,
21 מבלי שהוצע כלי הערכה חלופי "היא שהטריבוטלים השיפוטיים השונים לא יכולים מעתה
22 והלאה לעשות כל שימוש בהערכות מסוכנות הנערכות בשיטה הנהוגה כיום ולמעשה לא
23 יכולים לקבל החלטה בנושאים אלו" (שם, סע' 21). לשיטת העוררת, קביעותיו של בית
24 משפט קמא בסוגיות השונות שגויות משפטית, החלטתו לפסול את שיטת הערכת
25 המסוכנות מהווה פגיעה קשה באינטרסים הציבוריים, אינה מאוזנת ובעיקר עלולה לגרום
26 נזק בלתי הפיך לשלום הציבור ולהגנה עליו מפגיעתם הרעה של ציבור עברייני המין.
27 העוררת סבורה שבית המשפט קמא לא נתן בהחלטתו משקל לנתוניו של המשיב, לעדות
28 מעריכת המסוכנות וקבע קביעות המנוגדות לתכלית החוק והלכה פסוקה. ב"כ המשיב
29 סמך ידיו על קביעותיו של בית משפט קמא, לרבות אלו הנוגעות לאופי ההליך ורמת
30 ההוכחה, וביקש לדחות את הערר.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

12 ספטמבר 2021

ע"ח 13246-10-20 מדינת ישראל נ' פלוני

8. ביום 4.11.20 דן כב' השופט דרואן-גמליאל בבקשת העוררת לעיכוב ביצוע החלטת בית משפט קמא, קבע, כי סיכויי הערר אינם מבוטלים ונעתר לבקשתה.

9. נקודת המוצא לדיון הראשון שהתנהל לפניי הייתה פרקטית. בהליך דנא, הוארך מעת לעת הצו הזמני עד שהתקבלה ההחלטה על ביטולו, התקופה המצטברת, בצירוף תקופת עיכוב ביצוע ההחלטה, התקרבה לזו שהתבקשה מלכתחילה ע"י העוררת. הדיון שהתקיים ביום 21.2.21, התמקד בעניינו של המשיב ובבקשת העוררת למתן צו כנגדו. לאחר דיון ארוך, נראה היה שהצדדים הגיעו לעמק שווה והביעו הסכמה עקרונית להצעת, לפיה תבוטל החלטת בית משפט קמא וצו הפיקוח כנגד המשיב יוארך לתקופה מוגבלת (פרו', עמ' 7). ב"כ המשיב ביקש דחייה קצרה כדי לשוחח עם המשיב.

10. בדיוני ההמשך (מיום 8.3.21, 12.4.21), הציגו הצדדים הסכמה חלקית, לפיה, יינתן צו פיקוח לתקופה של שלושה חודשים נוספים וככל שלא יחול שינוי בנסיבות המשיב בתקופה זו, לא תגיש המדינה בקשה להארכתו (ראו החלטתי מיום 12.4.21). המחלוקת העזה בין הצדדים, הייתה ונותרה, ביחס לקביעותיו העקרוניות של בית משפט קמא בסוגיות הקשורות לקבילות הערכות המסוכנות.

11. דומה, שלא היה חולק בין הצדדים, כי לצורך קביעת מתווה מוסכם בעניינו של המשיב, לא היה כלל מקום להידרש לסוגיות העקרוניות להן הקדיש בית משפט קמא את עיקר החלטתו. העוררת הגישה עררה כנגד החלטתו לדחות בקשתה למתן צו פיקוח נוסף, והנה, עניין זה מצא פתרון כבר בפתח ההליך, כשהצדדים קיבלו הצעתי למתן צו פיקוח לתקופה מוגבלת בהתחשב בנסיבות המשיב וחלוף הזמן. אף השלכות הרחב של ההחלטה בעניינו הקונקרטי של המשיב, מצומצמות. עם זאת, מצאתי, לאחר שנשמעו טיעוני הצדדים בסוגיות השונות, כי אכן עולה צורך להבהיר ולהרחיב במספר סוגיות ראייתיות ודיוניות שעלו בהחלטת בית משפט קמא.

אומר כבר עתה, כי לאחר שבחנתי לעומק את החלטת בית משפט קמא ודברי הצדדים בכתובים ובע"פ, שוכנעתי שיש לקבל את הערר בכל הקשור לקביעות הנוגעות לסיווג ההליך ורמת ההוכחה הנדרשת. עוד אינני רואה עין בעין עם בית משפט קמא באשר למסקנתו, כי הערכת המסוכנות פגומה ולוקה בחוסר שקיפות; חוסרים מסוימים עליהם הצביע בחוות הדעת הכתובה, קיבלו מענה בעדותה של מעריכת מסוכנות. נייר העמדה שגובש ע"י המרכז להערכת המסוכנות, לאחר שהתקבלה החלטת בית משפט קמא, המסכם את עיקרי השיטה לביצוע הערכת מסוכנות בארץ, הוא צעד חשוב ומבורך, ומפוגג חלק מהעמימות וחוסר הבהירות, עליהם הצביע בית משפט קמא בהחלטתו. עם זאת, ראוי היה לייחד בו דיון

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

12 ספטמבר 2021

ע"ח 13246-10-20 מדינת ישראל נ' פלוני

משלים להבניית שיקול הדעת של מעריך המסוכנות, במקרים לפי סעיף 14 ג), ולכך אתייחס בקצרה, בסוף החלטתי.

עיקרי חוק ההגנה ותכליותיו

12. טרם שאעמוד על הסוגיות הרלוונטיות להכרעה בענייננו, אסקור בקצרה את התשתית הנורמטיבית הרלוונטית לענייננו, מסגרתו הכללית של החוק והקווים המנחים שהתוותה הפסיקה לפרשנותו: "חוק ההגנה על הציבור מפני עברייני מין", נחקק בשנת 2006, כחלק ממגמה מתמשכת של חקיקה בנושא עבריינות מין³, וזאת בשים לב לחומרתן המיוחדת של עבירות המין, שכיחותן, הקושי של רשויות החוק להתמודד איתן וההשלכות הקשות שיש להן על קורבנות העבירה. תכליתו המרכזית, המפורטת בסעיף 1 לחוק, היא הגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין ומניעת ביצוע חוזר של עבירות מין על ידי עברייני מין מורשעים, באמצעות מעקב, פיקוח וטיפול. החוק כולל בהקשר זה שילוב של שלושה כלים עיקריים: הערכת מסוכנות לגבי עברייני מין; פיקוח ומעקב לגבי; והיבטים הנוגעים לטיפול בו ושיקומו (תיקון לחוק, פרק ג1). הערכת המסוכנות המינית וצווי הפיקוח והמעקב מהווים את הכלים המרכזיים להשגת תכלית זו (בש"פ 962/10 חורב נ' מדינת ישראל, 24.3.10). החוק חל על כלל אוכלוסיית עברייני המין, שמסוכנותם המינית לא נקבעה כנמוכה, אלו שהורשעו בביצוע העבירות החמורות ביותר ואלו שביצעו עבירות מין בדרגת חומרה נמוכה (ראו הגדרת "עבירת מין" בסעיף 2 לחוק). במובן זה, מהווה חוק ההגנה על הציבור, "חריג לכלל שלפיו אדם שסיים לשאת את עונשו, שילם את חובו לחברה ויש להתיר לו להמשיך בחייו באין מפריע" (בש"פ 578/15, פלוני נ' מדינת ישראל). הטעם המרכזי לחריגה זו, שיש בה, לכל הדעות, כדי לפגוע פגיעה כבדת משקל בזכויותיו של הפרט, נובע מייחודן של עבירות אלו ומבצעתן, הנחת היסוד היא כי עבירות המין ככאלו מאופיינות ברצידיביזם גבוה.

מאפייניה המיוחדים של עבריינות המין, עומדים גם ברקע התאמת טיפול ייעודי למבצעה, הכולל מרכיבים התנהגותיים-קוגניטיביים, ומטרתו להתמודד עם "דרך החשיבה המעוותת של עברייני המין והמאפיינים הייחודיים, שניתן למצוא אצל הפוגעים מינית, כמו העדר לקיחת אחריות, הכחשה, השלכה, מינימליזציה, רציונליזציה ומניפולציה, המאפשרים להם לנטרל את מצפונם, להאיץ את התנהגותם המינית הפוגעת ולא להיות אמפטיים כלפי קורבנותיהם" (דברי הסבר להצ"ח 475, הצעת חוק ההגנה (תיקון) התש"ע-2010, עמ' 165).

³ כך בין היתר, תיקון לחוק העונשין, ענישת מינימום בעבירות מין; חוק מגבלות על חזרתו של עברייני מין לסביבת נפגע העבירה תשס"ה-2004 (להלן: "חוק המגבלות") והחוק למניעת העסקת עברייני מין התשס"א-2001.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

12 ספטמבר 2021

ע"ח 13246-10-20 מדינת ישראל נ' פלוני

13. חוק ההגנה מסמיק את בית המשפט להוציא צו פיקוח ומעקב בעניינו של עבריין מין מורשע, תוך הקניית שיקול דעת רחב, בהפעלת הכלים הנדרשים לצורך הגנה על הציבור (ראו בש"פ 8763/12 פלוני נ' מדינת ישראל, 23.12.2012). הכלל המנחה את שיקול הדעת של בית המשפט מעוגן בסעיף 10 לחוק, ולפיו: "עבריין מין יהיה מצוי בפיקוח ומעקב בהתאם להוראות פרק זה, במטרה להגן על הציבור מפני ביצוע עבירות מין נוספות על ידי עבריין המין ובמידה הנדרשת כדי למלא אחר מטרה זו". סמכותו של בית המשפט להוציא צו פיקוח ומעקב מפורטת בסעיף 12 לחוק, לפיו בית המשפט רשאי להוציא צו פיקוח ומעקב לעבריין מין לאחר שקיבל הערכת מסוכנות אם לאחר קיום דיון בעניין, סבר שרמת הסיכון כי המשיב יבצע עבירת מין נוספת "אינה נמוכה". סעיף 13 לחוק מפרט את תנאי הפיקוח והמעקב, ובכלל זה תנאים ומגבלות אשר יוטלו על עבריין המין מקום שהוחלט להטיל עליו צו פיקוח. עוד ייקבע בית המשפט מהן הסמכויות שיהיו נתונות לקצין הפיקוח (סעיף 18 לחוק) לשם אכיפת המגבלות המנויות בצו הפיקוח ולצורך הגשמת התכלית של מניעת הישנות ביצוע העבירות.

14. מלאכתו של בית המשפט אינה קלה, מציאת נקודת איזון ראויה בין שיקולים נוגדים, מניעת הסיכון לפגיעה בציבור מחד, ומנגד זכויותיו של עבריין המין, מחייבת אותו לנהוג בריסון ובמידה רבה של זהירות.

הזהירות אליה מכוונת הפסיקה, כפולה, ונובעת, ראש וראשון, מטיבן וטבען של עבירות המין והתנהלות מבצעה, "עסקינן בתחום שיפה לו זהירות מטעם בתי המשפט, מטעמים שאין צורך לפרטם והחשש המובנה- כאמור- לרצידיביזם בסוג עבירות זה .. ראוי להם לבתי המשפט לנהוג ככלל בכגון דא, שכל הזהיר בו הרי זה משובח" (בש"פ 3730/13 נודלמן נ' מדינת ישראל).

והן מאופיו של החוק ודרך יישום המגבלות המנויות בו:

עמד על כך כב' השופט הנדל בבש"פ 6359/17 פלוני נ' מדינת ישראל:

"חוק ההגנה על הציבור כשמו כהן הוא- זה נועד להגן על הציבור מפני ביצוע עבירות מין ולמנוע רצידיביזם מצד עברייני מין על ידי ביצוע הערכות מסוכנות לגבי עברייני מין, באמצעות פיקוח ומעקב אחר עבריינים ובדרך של שיקום (ראו סעיף 1 לחוק). כבר צייני בעבר כי הזהירות ביישום החוק מתבקשת לנוכח רמת הפירוט הגבוהה בו, ובשל אופיו – שהרי החוק פוגע בזכויות נאשם שהורשע

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

12 ספטמבר 2021

ע"ח 13246-10-20 מדינת ישראל נ' פלוני

וריצה זה מכבר את העונש שהוטל עליו (ראו בש"פ 8583/11 פלוני נ' מדינת
ישראל (8.12.2011), ראו גם: בש"פ 962/10 פלוני. דוגמא לריסון הנדרש מנויה
בסעיף 13(ב) אשר מסמיך את בית המשפט לכלול תנאים מגבילים בצו הפיקוח
והמעקב מתוך רשימה סגורה של תנאים המנויים בסעיף. מהצד האחר, יש לכבד
את רצון המחוקק שיצא מנקודת הנחה כי המבצע עבירות מין, ובמיוחד חמורות,
אינו שולט ביצרו ותנאי הסביבה עלולים להציב לפניו מכשול שהוא אינו יכול
לעמוד בו. על פי תפיסה זו, המגבלות אינן בגדר עונש, אלא הן מהוות אמצעי
פיקוח המגן על האינטרס הציבורי ומטרתן להפחית את הסיכון כי הנאשם
שהורשע וריצה את עונו ישוב לסורו".

15. לצורך האיזון בין האינטרסים השונים, וברוח כוונת המחוקק, קובע החוק שורת הסדרים,
שמטרתם לקיים איזון ראוי ומידתי בין האינטרס הציבורי להגנה על הציבור לבין זכויות
עברייני המין וחירותו. הזכרנו את סעיף 10 הקובע כי הפיקוח יוטל "במידה הנדרשת",
סעיף 13(ב) לחוק, תר אחר קשר רציונלי בין המגבלה המבוקשת לסיכון הקונקרטי הנשקף
מעברייני המין, סעיף 13(ג) מוסיף, כי בית המשפט לא יורה על הכללת מגבלה בצו הפיקוח
כשניתן להשיג את מטרת הפיקוח באמצעות תנאי אחר שפגיעתו בעברייני המין פחותה"
(ראו: בש"פ 1741/14 מדינת ישראל נ' אשרף אחמד, 26.3.14; בש"פ 6817/11 רפאלי נ'
מדינת ישראל, 6.10.2011), ולבסוף, סעיף 18(ב), לפיו נדרש קצין הפיקוח להפעיל, באופן
מידתי, את סמכויותיו "במידה הדרושה כדי למלא אחר תנאי פיקוח ומעקב" ו"תוך
הגנה מירבית על פרטיותו של עברייני המין".

הבקשה תבחן במבחן של "עלות מול תועלת"-האם הסיכון לפגיעה בציבור עולה על הפגיעה
הצפויה בעברייני המין ולפיכך מצדיק את הטלת הצו, כשבית המשפט יסתייע במבחנים
מוכרים ממבחני המידתיות (ראו בהרחבה, בש"פ 6359/17 פלוני נ' מדינת ישראל,
22.10.2017, בש"פ 8763/12, פלוני נ' מדינת ישראל, מיום 23.12.2012)

16. תנאי צו הפיקוח נתפרים כ"חליפה אישית" המותאמת לעברייני המין- הכרעה בשאלת
הפיקוח לא תעשה על סמך נתונים אובייקטיביים בלבד, כמו חומרת העבירה בה הורשע

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

12 ספטמבר 2021

ע"ח 13246-10-20 מדינת ישראל נ' פלוני

וזהות נפגע העבירה, אלא בהתאם לבחינה קונקרטית ואינדיבידואלית של רמת הסיכון
הנובעות מאותו אדם, בנקודת זמן נתונה, ע"פ הערכה מקצועית⁴.

"החוק הישראלי מונחה על ידי הגישה האינדיבידואלית, המחייבת את בחינת נסיבותיו
האישיות של העבריין" (בש"פ 8763/12 פלוני 23.12.12). "הנחת היסוד הינה אפוא כי תנאי
צו הפיקוח נתפרים כ"חליפה אישית" המותאמת לעבריין המין על מנת למנוע עבירות
דומות לאלו שהורשע בהן... על בית המשפט לבחון את התאמת צו הפיקוח המבוקש,
לרבות תנאי הפיקוח והמגבלות המבוקשים, לסיכון הנשקף מהעבריין הספציפי בהתאם
למאפייניו ולנסיבותיו הייחודיות במבט הצופה פני עתיד" (בש"פ 1089/12 ; בש"פ 5308/12
פלוני נ' מדינת ישראל, 23.7.2012). בהתאם לכך, אין צו פיקוח דומה למשנהו, יש המכיל
מגבלות חמורות, ואחרים, מגבלות קלות, שפגיעתן בחירות עבריין המין ושגרת חייו, פחותה
ומצומצמת. כך, גם מקום שנתוני המוצא של עבריין המין, כמו גיל, משך תקופת פיקוח, טיב
הרשעתו, דומים לאלו של חבריו, יכול שבעניינו ועל סמך נתוניו האינדיבידואליים, תוערך
מסוכנותו ברמה שונה ויומלץ על הטלת מגבלות ואמצעי פיקוח שונים.

17. הערכת מסוכנות עדכנית מהווה תנאי הכרחי לתקומתו של צו פיקוח -סעיף 6 לחוק קובע,
כי בית המשפט לא ייתן החלטתו בנוגע לעבריין מין בהליכים שונים המתנהלים לפניו,
ובכללם, בקשה לפי חוק זה, אלא לאחר קבלת הערכת מסוכנות מעודכנת. בכל הנוגע
לצווי פיקוח, נקבע, כי בית המשפט רשאי להוציאו, לאחר קיום דיון, לתקופה שלא תעלה
על חמש שנים (סעי' 12,14 לחוק). הערכת מסוכנות מינית עדכנית הכוללת הערכת סיכון
ברמה שאינה נמוכה, "היא הכלי המרכזי הדרוש לשם יישום תכנית השיקום ותכנית
הפיקוח והמעקב, והיא אמורה לענות על השאלה באיזו מידה עבריין המין עלול לשוב
ולבצע עבירות, ומה מידת הסיכון הטמון בו" (הצ"ח 3180 חוק ההגנה, התשס"ב-2002,
922). המגמה הנהוגה בפסיקה היא לקצוב תקופות פיקוח בתוך מסגרת התקופה
המקסימלית וזאת לצורך פיקוח ומעקב אחרי התנהלות המפוקח. את תקופת הפיקוח ניתן
להאריך מעבר לחמש שנים רק מקום שהמסוכנות הנשקפת מהמפוקח מוערכת כגבוהה
(סעיף 14(ג)).

⁴ לשם השוואה, השיטה האמריקאית, המבוססת על קריטריונים אובייקטיביים נוקשים, מחלקת את סוגי
עבריני המין ע"פ סיווג עבירות, ואף גוזרת תקופת פיקוח לתקופה של 15 שנים ועד למשך כל החיים, ראו
בהרחבה, בש"פ 9220/10 פלוני נ' מדינת ישראל, 6.1.2011.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

12 ספטמבר 2021

ע"ח 13246-10-20 מדינת ישראל נ' פלוני

18. עם זאת הגדרת המחוקק את טיבה של חוות הדעת, כללית ומצומצמת (סעיף 2 לחוק) ולא כוללת כל התייחסות לאופן ביצועה, תוכנה, שיטות העבודה וכלי ההערכה. את הדגש בחוק שם המחוקק על מקצועיות עורכי חוות הדעת, ניסיונם והכשרתם. סעיף 5 לחוק דן בתנאי הכשרתו של מעריך המסוכנות⁵. עוד נקבעו בחוק מגבלות נוספות על מינוי מעריכי מסוכנות (סעיף 5 (ד)-(1)-(2), איסור ניגוד עניינים, סעיף 9).

מעריכי המסוכנות ימונו ע"י ועדה מייעצת, כשהם נדרשים לעמוד בתנאי השכלה, הכשרה וותק מקצועי בתחום הייעודי⁶. עוד נדרשים לניסיון קליני אבחוני וטיפול, בן 5 שנים לפחות, ב-8 השנים שקדמו להגשת המועמדות. עליהם לבצע עבודתם באופן מקצועי ואובייקטיבי, והם משמשים כעדים מומחים מטעם בית המשפט.

לשון החוק והתקנות ברורה. התמקדות המחוקק במקצועיות עורכי חוות הדעת וטיב הכשרתם כנגד העדר התייחסות לאופן עריכת חוות הדעת עצמן, מלמדת, כי אין מדובר בהשמטה מקרית, לקונה בחוק שאליה לא נדרש המחוקק בהליכי חקיקתו, אלא שזו הייתה, מלכתחילה, כוונתו. לא בכדי קבע המחוקק, כי מעריך המסוכנות יהיה אדם המוכשר לבצע הערכה קלינית ובעל התמחות ייחודית בתחומים הקשורים להערכת התנהגותם ומסוכנותם של עברייני מין, שכן הערכת מסוכנות היא תוצר של הליך אבחון קליני מקיף, הבוחן את מאפייניו הסטטיים של האדם לצד נתוניו הדינמיים, לו סבר המחוקק שניתן להסתפק בנתונים סטטיסטיים, כפי שנהוג בשיטות אחרות, לא היה מפקיד את מלאכת הערכת המסוכנות, בידי מומחים קליניים וסומך את ידיו על שיקול דעתם המקצועי. המסקנה המתבקשת היא שהמחוקק בחר להתמקד ב"מ"י" (מיהות עורך חוות הדעת) ולא ב"א"י" וב"מ"ה" (אופן עריכתה ושיטות העבודה), והותיר מלאכה זו בידי של הגופים המקצועיים, המרכז להערכת מסוכנות ומב"ן. קביעתו לא נוצרה בחלל ריק, ונשענה על פרקטיקה להערכות מסוכנות לעברייני מין, שנהוגה שנים רבות, עוד טרם חקיקת החוק, בחטיבה לפסיכיאטריה משפטית בשב"ס (מב"ן)⁷.

ארגז הכלים של בית המשפט בבואו להכריע בבקשה לצו פיקוח

⁵ פסיכיאטר, פסיכולוג, עובד סוציאלי או קרימינולוג מורשה בעל הכשרה וכישורים באבחון ובטיפול בתחום עבריינות מין, שימונו ויפוקחו ע"י שר הרווחה ושר הבריאות.

⁶ תפקיד הוועדה והתנאים הנדרשים לצורך מינוי כמעריך מסוכנות מפורטים בתקנות הגנה על הציבור מפני עברייני מין (מעריכי מסוכנות) תשס"ז-2006 (סעי' 2,5, סעי' 6 דן בתנאי הכשרה).

⁷ מעמדו של מב"ן כגוף מקצועי האמון על הערכות מסוכנות מטעם שב"ס ובמסגרת וועדות שחרורים עוגן בחוק שחרור על תנאי ממאסר, תשס"א-2011.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

12 ספטמבר 2021

ע"ח 13246-10-20 מדינת ישראל נ' פלוני

19. לתוכנה וממצאיה של הערכת המסוכנות, ובעיקר רמת המסוכנות, ניתן משקל נכבד
- בהחלטת בית המשפט אך היא אינה חזות הכל ואינה מובילה בהכרח לקבלת הבקשה. בית
- המשפט לא כפוף ולא מחויב להמלצותיה, ולתנאים והמגבלות שנתבקשו במסגרת הערכת
- המסוכנות (בש"פ 1179/09 פלוני נ' מדינת ישראל, 24.2.2009). המחוקק הותיר את
- הסמכות למתן צו, היקפו ותנאיו להכרעת בית המשפט. מלאכתו של בית המשפט בבואו
- להכריע בבקשות לצו פיקוח, אינה מתמצה, בניתוח בלעדי של מסקנות הערכת המסוכנות
- אלא בבחינה זהירה ומקיפה של מכלול שיקולים ושיקולים. השיקולים, שעליו לשקול
- בבואו להכריע בשאלה האם יש מקום לקבל את צו הפיקוח, להאריכו או לדחותו, רבים
- ומגוונים, חלקם מבוססים על תכני חוות הדעת וחלקם, נוגעים לנתוני עבריו המין
- והרשעתו. בין היתר נשקלים נתוני התיק והמפוקח עצמו: חומרת המעשים ואופי העבירות
- שבהן הורשע עבריו המין; הרשעותיו הקודמות, בעיקר בעבירות מין, חלופי הזמן ממועד
- ביצוע העבירות והעדר מעורבות נוספת בפלילים. בין נתוני המשיב יילקחו בחשבון, גילו,
- העדר תובנה למעשיו, יחסו לעבירות בהן הורשע, עיוותי חשיבה, גלגול האחריות לקורבן,
- הכחשת המעשים⁸; מוטיבציה טיפולית ושיתוף הפעולה עם גורמי הטיפול; התנהלות
- מניפולטיבית ומסירת פרטים כוזבים; הפרעת אישיות ומחלת נפש; רקע התמכרותי ומעגל
- התמיכה סביב המפוקח⁹.
- 17
- שיקול מרכזי נוסף, הזוכה למשקל רב בהכרעת בית המשפט הוא משך הזמן, שבו נתון
- עבריו המין תחת פיקוח והתנהגותו במהלך תקופת הצו. לפרמטר זה משקל משמעותי
- בבחינת בקשות לצו נוסף לפי סעיף 14 לחוק. ההנחה היא כי "ככל שהזמן שבו עבריו
- המין שהה תחת פיקוח הוא רב יותר, ומקום שלא נפל רבב בהתנהגותו במהלך תקופה זו,
- כך יגבר משקלם של השיקולים התומכים באי הארכת הפיקוח" (בש"פ 578/15)¹⁰.
- 23
- ואכן, נמצא בפסיקה מספר רב של מקרים, שבהן בתי המשפט, על ערכאותיהם השונות,
- דחו או נעתרו באופן חלקי לבקשות לצווי פיקוח, חרף הערכת מסוכנות גבוהה, באחרות,
- בתי המשפט נעתרו לבקשות, גם בהנתן רמות מסוכנות נמוכות יותר ועל יסוד שיקולים
- אחרים הנוגעים לנסיבות המשיב וטיב הרשעתו. לשם המחשה, אפנה לבש"פ 8054/13

⁸ הכחשת המעשים הוכרה בפסיקה כגורם סיכון משמעותי - בש"פ 6817/11 רפאלי, פ' 12; בש"פ 578/15; בבש"פ 6718/12 - חרף, הערכת מסוכנות נמוכה-בינונית, הכחשת העבירות הטתה את הכף לטובת מתן צו. ראו בהרחבה ע"א 6481/01 אל עבד נ' שב"ס פ"ד נז (6) 678.

⁹ בבש"פ 8054/13 פלוני 9.12.14, ניתן לשיקול זה משקל נכבד לטובת קבלת הצו.

¹⁰ ראו מנגד דברי כב' השי' עמית, בש"פ 8763/12, פלוני, פ' 21, לפיו הזמן שחלף אינו חזות הכל, ויש ליתן משקל יתר למרכיב שיתוף הפעולה של המפוקח עם גורמי הפיקוח והטיפול.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

12 ספטמבר 2021

ע"ח 13246-10-20 מדינת ישראל נ' פלוני

מדינת ישראל נ' פלוני (9.12.14) שם נעתר בית המשפט באופן חלקי בלבד לבקשה לצו פיקוח, חרף רמת מסוכנות עדכנית גבוהה. בית המשפט העליון (כב' השופטת חיות (כתוארה אז)) מקבלת את ערר המדינה, כשניתן משקל להכחשת העבירות והעדר תמיכה משפחתית; דוגמא נוספת, אפנה לבש"פ 578/15, בית המשפט השלום דוחה בקשה לצו פיקוח לפי סעיף 14(ג) לחוק חרף מסוכנות גבוהה, תוך מתן דגש לכך שעבירות המין אינן חמורות והעדר הפרת תנאי פיקוח. ערר המדינה מתקבל ובקשה לרשות ערר נדחת. בית המשפט העליון (כב' השופט פוגלמן) מייחס משקל רב להכחשת עבירות, גישתו המניפולטיבית של המפוקח מול גורמי הטיפול ויחסו המקל ראש להתנהגותו ולעבירות שביצע, המטים את הכף לטובת מתן הצו¹¹.

20. טענות הסניגוריה ומומחים פרטיים כנגד שיטת הערכת המסוכנות הנוהגת בארץ אינן חדשות, ומלוות את הדיון בחוק עוד טרם נחקק, ומאז כניסתו לתוקף, על אף שנדונו ונבחנו לעומק, לא מצא המחוקק מקום להתערבות חקיקתית¹². במשך שנים רבות, מאז נחקק החוק, לא עסקה הפסיקה בבחינת המתודולוגיה העומדת מאחורי הבניית שיקול הדעת המקצועי של מערכי המסוכנות, ולא נדרש המרכז להערכת מסוכנות להסביר מהם עקרונות השיטה שבה מבוצעות הערכות המסוכנות בארץ. לפני מספר חודשים (10/2020), לאחר שהתקבלה החלטת בית משפט קמא, וכמענה לטענות שונות שהעלתה ההגנה, במספר מקרים נוספים, כנגד תוקפה של שיטת הערכת המסוכנות בארץ, גובש ע"י מומחי המרכז להערכת מסוכנות, מסמך עבודה העוסק ב"מקורות הבניית שיקול הדעת של מעריך המסוכנות", ומסכם את עיקרי השיטות והעקרונות לביצוע הערכת מסוכנות ע"י מערכי המסוכנות (המסמך הוגש לעיוני ע"י העוררת). מדובר בצעד חשוב ומבורך, מטרתו להבהיר ולבאר את עקרונות השיטה וקביעת רמות המסוכנות. יש בו כדי ליתן מענה לטענות ההגנה, ולקביעות בית המשפט במקרה שלפנינו, באשר לחוסר שקיפות באופן עריכת חוות הדעת, ולפוגג, לפחות חלקית, מהעמימות וחוסר בהירות, לגבי הכלים להערכת מסוכנות, רמות המסוכנות ועקרונות שיטת ההערכה הנוהגת בארץ.

¹¹ לדוגמא נוספת אפנה לבש"פ 3567/14, תשומת לב לטיעוני ערר ההגנה, שאינם מבוססים כלל על ממצאי הערכת המסוכנות (קשר זוגי קבוע; עבודה מסודרת; תמיכה משפחתית). ראו גם החלטת כב' השופט הנדל, בבש"פ 6359/17.

¹² סוגיות אלו חזרו ועלו על סדר יומה של ועדת חוק, חוקה ומשפט במסגרת דיוני מעקב אחר יישום חוק ההגנה (פרוטוקול דיוני הוועדה מיום 13.8.2008 ומיום 21.7.11). כך בדיוני הוועדה משנת 2008, שהתכנסה בין היתר, לדון בבעיות שונות שהציגה סניגוריה הציבורית ומומחים בתחום, במישור המתודולוגי, לרבות איכות הערכות המסוכנות ועדיפותה של הערכה אקטוארית על הערכה הקלינית הנוהגת ע"י המרכז (ראו בהרחבה, דברי ד"ר ח. לרנאו, בשם הסניגוריה הציבורית), ראש הוועדה תאר את השיטות הנהוגות כסבירות טהדיון לא הסתייג בהתערבות חקיקתית כלשה. (ראו לעניין זה: דברי הסבר לתיקון החוק משנת 2010, שבו הוצעו תיקונים שונים לחוק, כדי להתמודד עם לקחים וקשיים שהתעוררו, אך לא בסוגיות שבענייננו). עוד ראו מאמרו של חגית לרנאו ואיילת עוז "למה אסור להתאהב בחוק ההגנה על הציבור מפני עברייני מין-מבט בקורתי" הפדקליט נא תשע"א, מעמ' 205. הביקורת כנגד אי שימוש מב"ן בכלים מובנים, נדונה עוד לפני כניסת חוק ההגנה לתוקף, ראו פח(ת"א) 1035/03.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

12 ספטמבר 2021

ע"ח 13246-10-20 מדינת ישראל נ' פלוני

עיקרי השיטות והעקרונות לביצוע הערכות מסוכנות מטעם מב"ן והמרכז להערכת מסוכנות

21. כפי שעולה מנייר העמדה, השיטה הנוהגת במדינת ישראל אינה שיטה חדשה, מדובר בפרקטיקה הנהוגה שנים רבות במב"ן ובמרכז להערכת מסוכנות. המרכז להערכת מסוכנות החל לפעול בשנת 2008 כגוף עצמאי ונפרד ממב"ן, מדובר בגוף ידע מקצועי, המרכז מידע מקצועי וקליני מהארץ ומהעולם. מעריכי המסוכנות, הנמנים על המרכז, הינם בעלי ניסיון קליני ומקצועי רב, נדרשים להתעדכן בספרות מקצועית עכשווית, עוברים הכשרות בארץ ובעולם, ומבצעים עבודתם באופן מקצועי ואובייקטיבי, כעדים מומחים מטעם בית משפט.

שיטת הערכת מסוכנות מינית הנוהגת בארץ היא שיטה ייחודית, ומבוססת על שילובם של גורמי סיכון סטטיים ודינמיים, גורמי חוסן דינמיים והתרשמות קלינית ומתבססת על עקרונות הגישה של שיפוט מקצועי מובנה (SPJ- Structured professional judgment)¹³. עקרונות השיטה הנשענת על יסודות הגישה של ה-SPJ, מדגישים את שיקול הדעת הקליני והמקצועי של מעריך המסוכנות, בעוד שבשיטות אחרות, בעיקר השיטה האקטוארית, ניתן לנתונים אלו, מקום מצומצם יותר. שיטות הערכה אחרות, המתבססות על כלים אקטואריים או סטטיסטיים, ובהן, השיטה האקטוארית ו-STATIC 99, נבדלות ממאפייני השיטה המיושמת בארץ, אינן מתמקדות בפרט ומבוססות, בחלקן, על הערכה יחידה שמבוצעת לעברין המין לאחר שחרורו. שיטות אלו לא תוקפו בארץ ולא הותאמו לחקיקה בישראל, לפיכך, לגישת המרכז, יש להתייחס, במשנה זהירות, לתקפותם לאוכלוסיית עברייני המין בישראל, לפחות עד לעריכת מחקר מקיף. במהלך השנים, הותאמו חלק משיטות העבודה להסדרי החקיקה הנהוגים בארץ, אך כלים אלו לא מיושמים במלואם ע"י מעריכי המסוכנות, ואינם מצוינים במפורש בחוות דעתם.

22. החלוקה המקובלת במרכז להערכת מסוכנות ובמב"ן היא לשש רמות מסוכנות מינית: **נמוכה; נמוכה-בינונית; בינונית-נמוכה; בינונית; בינונית-גבוהה; גבוהה**, לשיטת המרכז, סולם המסוכנות מאפשר דיוק רב בקביעת רמת המסוכנות, תוך התייחסות למשתנים שונים, לרבות שינויים קלים שחלו אצל עברין המין ומשליכים על רמת המסוכנות. המחקר בארץ מצומצם מאד, עם זאת במחקרים שבוצעו לאחרונה ותומכים

¹³ השימוש-SPJ ככלי הערכה מרכזי מלמד על שינוי תפיסתי בפרקטיקה הנוהגת להערכת מסוכנות. בעבר, הביע מב"ן חוסר נכונות לעשות שימוש נרחב בכלי זה (דיוני ועדת חוק חוקה מיום 12.8.2008).

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

12 ספטמבר 2021

ע"ח 13246-10-20 מדינת ישראל נ' פלוני

באפקטיביות השיטה הנוהגת נמצא מתאם גבוה בין רמות המסוכנות שנקבעו ע"י המרכז להערכת מסוכנות ומב"ן, לבין שיעורי הרצידיביזם המיני.

סיכומו של דבר, שיטת ההערכה הנוהגת, מבוססת ברובה על כלי הערכה קליניים ושיקול דעתו המקצועי והקליני של מעריך המסוכנות, מתמקדת בעברייני הקונקרטי, ומציגה סקירה מקיפה של גורמי סיכון הקשורים לרצידיביזם מיני ותמונה עדכנית על רמת מסוכנותו, השיטה מותאמת לדרישות החוק והפסיקה ומתיישבת היטב עם כוונת המחוקק ורוח החוק. המרכז להערכת מסוכנות מציג עמדה מסויגת לגבי מהימנותן של שיטות הערכה המבוססות על כלים אקטואריים ונעדרות אינדיווידואליזציה, והתאמתן לשיטת ההערכה הישראלית ואוכלוסיית עברייני המין בארץ.

על רקע דברים אלו, נעבור לבחון את קביעות בית משפט קמא.

23. סיווג ההליך לפי חוק ההגנה ורף ההוכחה הנדרש - בית משפט קמא קבע בהחלטתו, כי ההליך לפי חוק ההגנה הוא במהותו פלילי ולא אזרחי. הטעם המרכזי שעמד מאחורי קביעתו זו נעוץ, לשיטתו, במיקומו הגיאומטרי של ההליך, קרי- הבקשה להטיל צו פיקוח מוגשת לאחר שעברייני המין סיים לרצות את מאסרו; הגוף המגיש את הבקשה הוא הפרקליטות הפלילית, אשר ניהלה את ההליך הפלילי בעניינו, ולא הפרקליטות האזרחית; השופט שדן בבקשה הוא שופט פלילי ולרוב אף המותב שגזר את הדין; לעיתים קרובות מוגשת הבקשה כחלק מההליך הפלילי מושא פסק הדין. מכאן למד בית משפט קמא, כי ההליך המתנהל לפי חוק ההגנה הינו פלילי.

בהמשך לקביעתו זו, מצא כי הנטל להוכיח את רמת מסוכנותו המינית של המשיב וגם את הצורך בהמשך קיומו של צו פיקוח רובץ לפתחה של המדינה המגישה את הבקשה למתן הצו. ובמילים אחרות- על המדינה להוכיח שהמשיב מסוכן, ולא על המשיב להוכיח שהוא איננו מסוכן. מבחינת רף ההוכחה של המסוכנות העתידית הנשקפת מהמשיב נקבע כי יש להוכיחה, כמקובל במשפט פלילי, מעל לכל ספק סביר. בעניין זה הוטעם, כי אין צורך להוכיח מעל לכל ספק סביר, שקיימת וודאות להישנות ביצוען של עבירות, אלא יש להוכיח מעל לכל ספק סביר, שקיימת סבירות להישנות ביצוען של עבירות. זהו המקום לציין, כי הדיון בסוגיות אלו, עלה ביוזמת בית משפט קמא, עיון בסיכומי ב"כ המשיב מעלה, כי בניגוד לטיעונו לפניי, סבר שאין מקום לדון בסוגיות אלו (מעבר לצורך), מכל מקום לא נטען לרמת הוכחה של מעבר לספק סביר (פרו' מיום 6.8.20, עמ' 24, ש' 19-26).

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

12 ספטמבר 2021

ע"ח 13246-10-20 מדינת ישראל נ' פלוני

24. חוק ההגנה אינו כולל הוראות אשר יש בהן כדי לסווג את ההליך כפלילי או מנהלי/אזרחי, ושותק ביחס לנטלי ההוכחה ולרף ההוכחה הנדרש לצורך קביעת רמת המסוכנות המינית של עבריין המין.

25. אף הפסיקה לא נדרשה לסוגיה זו, התייחסות כמעט יחידה ניתן למצוא בפסיקת בית המשפט העליון, בש"פ 2703/14 פלוני נ' מדינת ישראל (19.06.14), שם קבע כב' השופט הנדל, אגב דיון בסמכותו של בית המשפט העליון לדון בערעור על החלטה למתן צו פיקוח בגלגול שלישי, כי "הואיל ומדובר בהליך הנובע מהרשעתו של אדם, ומתמקד בו, סבורני כי הסיווג המתאים להליך הוא בשדה המשפט הפלילי, ולא בשדה המשפט האזרחי-מנהלי".

26. אין מדובר בהליך מנהלי מובהק, כטענת העוררת, שכן בהליך לפי חוק ההגנה, בית המשפט אינו מעביר תחת שבט ביקורתו החלטה מנהלית, שהתקבלה על ידי רשות מנהלית, אלא בידיו ההכרעה, על בסיס חוות הדעת של המרכז להערכת המסוכנות. אף מיקומו הגאוגרפי אינו יכול לשמש קריטריון בלעדי לסיווג. צודקת העוררת בכך, שקיימים הליכים פליליים נוספים שנדונים לפני המותב הדן ואין בכך כדי לקבוע את סיווגם (הליכי חילוט, תביעה אזרחית נגד נגרת לפיצויים ע"י נפגע העבירה וכיו"ב). זהו הדין גם בבקשות לפי חוק המגבלות (סעיף 6(ב) לחוק), שאינו סווג כהליך פלילי, אף בקשה מכח חוק זה יש להגיש במועד הסמוך לתום ריצוי המאסר (תוך שלושה חודשים מיום שחרור סעיף 3(ג)(2)), ונדונה, ברגיל, לפני אותו מותב.

ואולם, גם אם נצא מנקודת הנחה, כי ההליך ממוקם בשדה המשפטי הפלילי- הרי אין חולק, שקשור בטבורו לעולם המשפט הפלילי, ובזיקה להליך פלילי שבמסגרתו הורשע עבריין מין ונגזר דינו- ובהתאם לכך, כי נטל השכנוע מוטל על כתפי המדינה¹⁴, אין די בכך כדי לקבוע, כי רף ההוכחה הנדרש בהליך על מנת להוכיח את רמת המסוכנות להישנות עבירות על ידי המשיב, הוא מעבר לספק סביר. השמתו של עבריין המין תחת מגבלות צו פיקוח, לא נועדה להוסיף על עונשו של עבריין המין, תכליתה מניעתית בלבד ולא עונשית. מדובר בצו, הנסמך על הערכת מסוכנות עדכנית. במוקד הערכה זו, נבחן מצבו של עבריין המין, במבט צופה פני עתיד.

¹⁴ בישיבות הועדה, עלתה אף האפשרות, להעביר את הנטל השכנוע לעבריין שהורשע בעבירות מין כלפי קטין, להוכיח שאינו מסוכן. (פרוטוקול ישיבה מס' 616, של ועדת חוק, חוקה ומשפט מיום 21.11.21, עמ' 63 ואילך)

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

12 ספטמבר 2021

ע"ח 13246-10-20 מדינת ישראל נ' פלוני

27. מסקנתו האוטומטית של בית משפט קמא, כי מסיווג הליך בשדה פלילי, מתבקש בהכרח, שרמת ההוכחה היא מעבר לכל ספק סביר, מרחיקה לכת ואינה מתיישבת עם רוח החוק והפסיקה, מהות ההליך ותכליתו. הוכחה של מעבר לכל ספק סביר מאוזכרת בחוק העונשין בהקשר של קביעת אשמה הדרושה להרשעה בפלילים וקשורה בקשר הדוק לשאלת חפותו של נאשם. הצידוק לדרישת נטל ראיה מוגבר, ביחס לזה הנדרש בהליכים משפטיים אחרים, נובע מהתפיסה הערכית של המשפט הפלילי המבקשת למנוע הרשעת חפים גם במחיר זיכוי אפשרי של אשמים. הליכי הפיקוח מנותקים משאלות של הוכחת אשם או אחריות.

28. אף בהבהרתו של בית משפט קמא, כי אין כוונתו היא להוכחת וודאות מעל לכל ספק סביר להישנות עבירות אלא שקיימת סבירות מעל לכל ספק סביר להישנותן, מצאתי קושי מובנה. למעשה, מבקש בית המשפט קמא הוכחה ברמת סבירות וודאית, שני מונחים שספק רב אם יכולים לדור בכפיפה אחת. מקובלת עלי אף טענת העוררת לפיה, לא ניתן לדרוש רף הוכחה של מעבר לספק סביר, בכל הנוגע להערכות הנוגעות לעתיד. מדובר במידת הוכחה גבוהה ומחמירה, שאינה נדרשת ואינה אפשרית, בהליך שעניינו חיזוי התנהגות עתידית, המבוסס על הערכה מקצועית של רמת סיכון, על דרך הכלל, ללא שמיעת עדים, ואף לא את המשיב עצמו¹⁵.

עוד ניתן לבסס החלטה בהליך דנא על ראיות שאינן קבילות: דברים שמסר עבריין מין גם על מקרים אחרים שלא נחקרו, עדויות שמועה, הרשעות שהתיישנו או נמחקו, שימוש בחומרים מתיקים המצויים בשלב חקירה ואף בתיקים שנסגרו בהעדר ראיות¹⁶. החוק אף מתיר למעריך המסוכנות לקבל מידע מגורמים שונים, על אף האמור בכל דין (סעיף 3(ב) לחוק). (דוגמאות אלו רחוקות מאד משימוש נדיר בראיות שהתיישנו במסגרת עדות שיטה או מעשים דומים, אליו הפנה ב"כ המשיב).

29. נשוב ונזכיר, כי אמת המידה המרכזית, על בסיסה אמור בית המשפט להכריע באם להטיל צו פיקוח, היא כאמור, המידתיות וזו שאולה, מהמשפט המנהלי ואינה מתיישבת עם רמת

¹⁵ ראו בעניין זה החלטת כב' הש' הנדל בבש"פ 2703/14, המקביל את טיבו ואופיו של ההליך להטלת צו פיקוח לקביעת תנאי שחרור בהליך מעצר וכן החלטת כב' השופט מינץ בבש"פ 6718/17 פלוני נ' מדינת ישראל (11.09.2017).

¹⁶ ראו בעניין זה, החלטת בית משפט שלום בפ"ת (הש' א.דניאלי) בפע"מ 8252-05-2, ע"ח 65637-06-20.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

12 ספטמבר 2021

ע"ח 13246-10-20 מדינת ישראל נ' פלוני

הוכחה מחמירה וודאית. יתר על כן, **בהינתן מצבי ספק**, ובניגוד להליך הפלילי הרגיל, נוטה הפסיקה לצעוד "צעד נוסף של זהירות", **לכיוון הפיקוח** (בש"פ נודלמן, פס' ט).

30. בבש"פ 7057/09 פלונית נ' אלמוני (10.12.13), דן בית המשפט (כב' הש' מלצר) בהרחבה באופיו וטיבו של חוק המגבלות וקבע, כי מדובר בחוק בעל אופי אזרחי ומידת ההוכחה הנדרשת בו היא ברמה של מאזן הסתברויות (שם, פ' 22). עוד נדרש, ליחס בין חוק ההגנה לבין חוק זה, עמד על ההבדלים ביניהם במישור העיוני (תכליתם שונה) והמעשי (אין צורך בהערכת מסוכנות), לצד זיקה שתאפשר דיון לפני אותו מותב ועדכון על תוצאות התיק האחר, "דבר זה ימנע כפילויות או סתירות מיותרות ולעיתים אף עשוי לאפשר פתרון (כגון: איסור יצירת קשר עם נפגע העבירה) שניתן להורות עליו בגדר חוק ההגנה, אך לא בגדר חוק המגבלות" (שם, פ' 24). יש בדברים אלו כדי ללמדנו על השוני בין שני החוקים אך גם על המשותף ביניהם.

31. ב"כ המשיב הפנה בטיעונו **לעניין בקשי** (ע"פ 7535/17 **בקשי נ' מדינת ישראל** (25.05.21)) אשר ניתן לאחרונה, שם נקבע בדעת רוב, כי רף ההוכחה לעניין כשירותו של נאשם לעמוד לדין הוא מעבר לספק סביר, וביקש ללמוד ממנו כי רף ההוכחה של ספק סביר רלוונטי אף לסוגיות דיוניות הנוגעות לזכויותיו של נאשם, ולא רק לשאלת חפות או אשם. אין בידי לקבל טענה זו.

בעניין בקשי נקבע כי **קיים קשר הדוק בין שאלת הכשירות לעמוד לדין לבין שאלת האשמה**, ומכאן כי השאלה ה"דיונית" לכאורה, של כשירותו של אדם לעמוד לדין, הינה למעשה שאלה מהותית ומרכזית, אשר יש בה כדי להשליך באופן ישיר על שאלת בירור האשמה. כך גם בכל הנוגע לסוגיות אחרות המסווגות כדיוניות בעיקרן, בהן מוחל רף הוכחה של מעבר לספק סביר, כגון טענות מקדמיות מסוג התיישנות או הגנה מן הצדק, אשר הינן בעלות השלכה על האחריות הפלילית, שכן ההכרעה בהן עשויה לייתר לחלוטין את הצורך בבירור האשמה. זאת בשונה מענייננו, שכן הליך הפיקוח לפי חוק ההגנה מצוי בשלב שלאחר קביעת האשמה ואף לאחר גזירת הדין וריצוי העונש, וברי כי אין בינו לבין שאלת האחריות דבר וחצי דבר.

32. סיכומם של דברים, אין להיאחז במיקומו הגאוגרפי של ההליך כדי לסווגו כהליך פלילי מובהק, כפי שאין די בהעדר יסוד אשמה במוקד ההליך כדי לסווגו כהליך מנהלי. משאמרנו זאת, לא מצאתי צורך להכריע סופית בשאלת סיווגו, אין זה המקרה המתאים להבחין באבחנות המקובלות בין פרוצדורה פלילית לאזרחית (ראו לעניין זה, בש"פ 7057/09

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

12 ספטמבר 2021

ע"ח 13246-10-20 מדינת ישראל נ' פלוני

מאמרם של רוזן-צבי ופישר "מעבר לאזרחי ולפלילי: סדר חדש לסדרי הדין", משפטים, לח (3) 489. יכול שמדובר בהליך כלאיים, הנטוע בשדה הפלילי, אך יש לנהוג בו, ברוח החוק, במידת הוכחה ברמה של מאזן הסתברויות. נטל השכנוע ראוי שיהיה מוגבר מזה המקובל במשפט המנהלי, אין המדובר בבחינת סבירות החלטתה של רשות מנהלית וההתמקדות היא בעניינו הפרטני של עבריין המין. השילוב בין מנגנוני ההגנה, שמספק החוק בדמות כללי המידתיות ושיקול הדעת הרחב של בית המשפט למידת הוכחה ברמה של מאזן הסתברויות, יאפשר קיום הליך הוגן ומאוזן, יגשים את תכלית החוק ויספק הגנה מידתית לעבריין המין מפני פגיעה בזכויותיו.

די, אם כן, בעמידה במאזן ההסתברויות, לצורך הוכחת המסוכנות הנשקפת מהמשיב.

33. מסקנתי זו מייטרת את הצורך לדון ביתר קביעותיו של בית משפט קמא ביחס לקבילות חוות הדעת, שאלת תחולתו של סעיף 20 לפקודת הראיות והלכת Daubert על הערכות מסוכנות. מבלי להכנס לעובי הקורה- הדבר אינו נדרש להכרעה בערר זה - קביעתו זו, כמו גם תהיות שהעלה בהחלטתו באשר ליכולתו של בית המשפט לסמוך על חוות הדעת (שם, סעי' 75), מנוגדות ללשון החוק וכוונת המחוקק. כשמצא המחוקק להפנות בחוק ההגנה, לפרוצדורות שונות בפקודת הראיות, כך עשה¹⁷.

34. שגה בית משפט קמא בהחלטתו, "לפטור" את ההגנה מלהגיש חוות דעת נגדית; על בית המשפט היה לעיין בספרות המקצועית אליה הפנתה המומחית, טרם החלטה. כזכור, לא הוגשה חוות דעת נגדית מטעם ההגנה, ב"כ המשיב חזר מהסכמתו להגשת הספרות המקצועית עליה הסתמכה המומחית בעדותה, והסתפק ב"חוות דעת עצמית" (סיכומיו, פרו' מיום 6.8.21, עמ' 24 ואילך). הדיון לפני בית המשפט נעדר טיעון וביורר ענייני במישור הפרטני, מעריכת המסוכנות כמעט ולא נשאלה על נתונים הקשורים למשיב, ובית המשפט לא נדרש לניתוחם במסגרת החלטתו.

כאשר מדובר בחוות דעת הנוגעת לעדות מומחה בתחום מקצועי מסוים, הדרך הראייתית לקעקע אותה, היא באמצעות הגשת חוות דעת נגדית, מטעם מומחה אחר באותו תחום, שיהיה בכוחה להתמודד עם הנתונים הרלוונטיים, ולפרוש לפני בית המשפט תזה מקצועית שונה, שבכוחה לערער את מסקנות חוות דעת שהוגשה מטעם המדינה. אכן, אין זו חובה שבדין לעשות כן, ההגנה יכולה להסתפק בחקירה נגדית של מעריך המסוכנות ואף להצביע

¹⁷ לשם השוואה, אפנה לנוהל חקירת מעריך מסוכנות, סעיף 7 לחוק המחיל את הוראת סעיף 26 (א) לפקודת הראיות, ראו בהרחבה בש"פ 9220/10 פלוני נ' מדינת ישראל (6.11.2011).

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

12 ספטמבר 2021

ע"ח 13246-10-20 מדינת ישראל נ' פלוני

על פגמים היורדים לשורשו של עניין ומפריכים את מסקנות חוות הדעת. אך כדי לעקר את
מסקנותיה, על ההגנה להראות כי נפלו פגמים חמורים בנתוני חוות הדעת, מקצועיות עורכה
ואופן עריכתה. הווה ידוע, כי מקום שאחד מהצדדים שם עצמו כמומחה, ככלל, רואים את
עדותו כעדות צד מעוניין, שאינה אובייקטיבית. הדברים נכונים שמדובר בעדות כנגד עד
מומחה מטעם הצד שכנגד ונכונים שבעתיים כשבצד האחר, ניצב מומחה אובייקטיבי, עד
מומחה מטעם בית המשפט, כמו במקרה שלפנינו.

35. הדברים ידועים וברורים. זו הדרך הדיונית, שהתווה בית משפט זה בהחלטתו, בערר על
פע"מ פלוני (ראו ה"ש 2), לתוצאותיו המתינו הצדדים, זמן ממושך. אינני מוצאת כל הבדל
בין מקרה זה למקרה שלפניי, ולפיכך היה על ההגנה ובית משפט קמא לצעוד במתווה
שנקבע, ללא קיצורי דרך. לא ניתן היה לקיים דיון משפטי ראוי לשמו בשאלות שבמומחיות
ולהכריע במחלוקת מתודולוגית מורכבת זו, מבלי שתונח לפני בית המשפט חוות דעת
מומחה נגדית. דומה, כי הסניגוריה אינה מבקשת לבטל לחלוטין את מוסד הערכת
המסוכנות אלא להציע שיטת הערכה חלופית, לפיכך אינה יכולה לפטור עצמה מהגשת
חוות דעת¹⁸. גדולה מזו, אין זה מתפקידו של בית משפט "להפשיל שרווליו" בלשונו של בית
משפט קמא, ולשמש "מומחה מכריע" במחלוקת מדעית הדורשת מומחיות ייחודית
וניסיון, השופט אינו מתיימר להיות מומחה מדעי אלא פועל כערכאה שיפוטית, תפקידו
להכריע בין מומחים, תוך הפעלת שיקול דעת שיפוטי ועל בסיס ידע משפטי.

לא מצאתי הצדקה לסירוב בית משפט קמא להגשת הספרות המקצועית עליה הסתמכה
המומחית בעדותה (החלטתו, סעי' 206). סעיף 6(ב) לחוק מאפשר לבית המשפט לבקש
השלמות והבהרות ממעריך המסוכנות, והצדדים נתנו לכך הסכמתם.

36. בית משפט קמא מצא כי, חוות דעתה של המעריכה, פגומה ולוקה בחסר. החלטתו
מבוססת ברובה על חוות הדעת הכתובה, תוך התייחסות מצומצמת לסוגיות שבהן הושלם
החסר, במהלך עדותה. כך לדוגמא, בנוגע להכשרתה וניסיונה של המומחית (החלטתו, סעי'
91). המומחית, גב' מירב בושיצקי, מסרה בעדותה, כי משמשת קרימינולוגית קלינית משנת
1990, קרימינולוגית ראשית במרכז בנס ציונה וכמטפלת ייעודית לעברייני מין, ועובדת
במרכז להערכת מסוכנות משנת 2007, עם הקמתו.

¹⁸ לשם השוואה, אפנה להחלטת בימ"ש שלום בת"א (כב' סג"נ הש' תבור) 18527-12-19 פת"א נ' פלוני
(מיום 5.7.21), שהוגשה, ע"י העוררת- חרף התנגדות ב"כ המשיב – לעיוני, והנה, שם, בעניין דומה בו עלו
טענות במישור העקרוני, כפי שעלו בהליך שלפנינו, הצטיידה הסניגוריה הציבורית, בשתי חוות דעת, ומעריך
המסוכנות הושב לעדות משלימה.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

12 ספטמבר 2021

ע"ח 13246-10-20 מדינת ישראל נ' פלוני

מסקנת בית משפט קמא, כי התנהלות מעריכת המסוכנות מקימה חשש לעיוות דין (סעי'
100,126,133 ואילך להחלטתו) ומצדיקה ביטול גורף של חוות דעתה, אין לה על מה לסמוך.
מדובר באמירות שעלולות חלילה, לפגוע באמינותה ומקצועיותה של מעריכת המסוכנות
ומוסד הערכת המסוכנות בכלל. יש לזכור כי מעריכת המסוכנות אינה מומחית מטעם, אלא
עדה מומחית ניטרלית ואובייקטיבית, לא היה מקום לפקפק ביושרתה המקצועית.

המומחית נחקרה חקירה נגדית מקיפה, גילתה מיומנות ומקצועיות רבה, הציגה בהרחבה
פקטורים סטטיים ודינמיים הקשורים בקשר הדוק לרצדיביזם מיני, והתמודדה עם כל
טענות ב"כ המשיב ובית המשפט. בחוות דעתה סקרה את הנתונים הסטטיים והדינמיים
הרלוונטיים למשיב, לגביהם לא הייתה כל מחלוקת וביקשה לתמוך מסקנותיה, בספרות
מקצועית. המומחית פעלה בשקיפות מקצועית, ובהתאם לעקרונות שיטת העבודה וסולם
המסוכנות, הנהוגים במרכז, לראיה, דבריה משתלבים היטב עם עיקרי נייר העמדה מטעם
המרכז.

37. גם אם מצא בית המשפט שלא לאמץ את הערכת המומחית, אין באמור כדי לפטור אותו
מלהתייחס מבחינה פרטנית, לנסיבות המובאות בפניו. המשיב הוא שעומד במרכז
החלטתו, ולא חוות הדעת. במקרה שלפנינו, מדובר בעברייני מין רצידיביסט, שפגע בשתי
קטינות מקבוצות גיל שונות ובפערי זמן, התקשה לשתף פעולה עם גורמי הטיפול, גילה
עיוותי חשיבה וחוסר אמפתיה לקורבנות, התנהלותו מניפולטיבית וכיו"ב. ההגנה לא
ערערה על מהימנות הנתונים, רובם גורמי סיכון המוכרים בפסיקה הנוהגת ובכל שיטת
הערכה המקובלת בתחום זה, לראיה הסכימה, בהגנותה, להטלת צו פיקוח נוסף על
המשיב.

38. כפי שכבר נאמר, נייר העמדה של המרכז להערכת מסוכנות, לא עמד לפני בית משפט קמא,
וחזקה, שלו היה מובא לעיונו, היה ניתן לו משקל נכבד בהחלטתו. המרכז להערכת
מסוכנות הינו גוף מקצועי מובהק ומנוסה, המרכז רכש לעצמו במשך שנים התמחות
ייחודית בתחום הערכת התנהגותם ומסוכנותם של עברייני מין, ומבצע עבודתו באופן
מיומן ומקצועי. האמור במסמך זה אמנם נותן מענה לחלק מהפגמים, עליהם עמד בית
משפט קמא בהחלטתו, אך לא לכולם. כך, לא הוסבר באיזה אופן מתבצע השילוב והשקלול
בין גורמי הסיכון השונים, הסטטיים והדינמיים. המקרה שלפנינו פשוט לכאורה, אך כיצד
מתבצע השקלול בין שיקולים סטטיים שליליים לשיקולים דינמיים חיוביים יותר, ולהפך?
הדיון בסולם המסוכנות חלקי ומחייב הבהרות נוספות.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

12 ספטמבר 2021

ע"ח 13246-10-20 מדינת ישראל נ' פלוני

1 חסרונם של מחקרים אמפיריים משמעותיים ומאגר מידע של נתונים אמפיריים, שיאפשרו
2 לערוך תיקוף כללים ולהערכות מסוכנות בארץ, ניכר. עולה קושי לבחון את מידת
3 אפקטיביות השיטה וחיזוי המסוכנות במקרים קונקרטיים. שנים רבות חלפו מאז כניסת
4 החוק לתוקף, חוק ההגנה כבר אינו צעיר לימים¹⁹, בידי המרכז הצטברו נתונים מקצועיים
5 ואמפיריים רבים, אך לא הובהר בנייר העמדה, מדוע לא הוקם מאגר נתונים שיאפשר
6 פיקוח ומעקב ומדוע לא לווה יישום החוק במחקר שיטתי. דומה, כי בשלה לכך העת,
7 מדובר בצורך מחויב מציאות.
8
9
10 39. נושא חשוב נוסף, שלא נדון בנייר העמדה, נוגע לבקשות מכח סעיף 14(ג) לחוק, וראוי יהיה,
11 שגורמי המקצוע ייחדו לו דיון נפרד. לכך הסכימו גם ב"כ העוררת. חוק ההגנה מורה כי
12 אורכו של צו פיקוח לא יעלה על 5 שנים, אך בתום תקופה זו מוסמך בית המשפט להוציא
13 צו פיקוח חדש, "הוצאת צו נוסף איננה אפוא בגדר "הארכה בפועל" של הצו הראשון או
14 הקודם, כי אם נקודה שבה יש לבחון מחדש ובאופן יסודי את ההצדקה לצו פיקוח והצורך
15 בו נוכח מכלול נסיבות העניין" (בש"פ 578/15 פלוני נ' מדינת ישראל)²⁰. בצמת זה, מוסטת
16 נקודת האיזון לעבר זכויותיו של עבריין המין, במקרים שבהם מתבקש פיקוח מעבר לחמש
17 שנים, כלולים אך ורק עברייני מין שהמסוכנות הנשקפת מהם היא בהכרח גבוהה (סעיף
18 14(ג)). לבד מדרישה זו, נקבע בפסיקה, כי יש לשקול משך הזמן שבו מצוי עבריין המין תחת
19 פיקוח והתנהגותו בתקופה זו²¹. דרישות החוק והפסיקה מחייבות את מעריכי המסוכנות
20 לדיוק רב בקביעת רמת המסוכנות (קו הגבול בין רמת מסוכנות גבוהה לרמה נמוכה יותר
21 נותר עמום, נדרשת בעניינו הגדרה חדה ובהירה יותר), הנגשת הכלים שבהם נעשה שימוש
22 בחוות דעתם והנמקה בהירה, מובנית וסדורה. הבנייה סדורה של שיקול דעת מעריך
23 המסוכנות במקרי גבול אלו היא בבחינת צעד משלים נדרש.
24
25 40. סוף דבר, בכפוף להערות/הארות דלעיל, ערר המדינה מתקבל. צו הפיקוח ניתן במסגרת
26 החלטתי מיום 12.4.21.

27 ניתנה והודעה היום ו' תשרי תשפ"ב, 12/09/2021 במעמד הנוכחים.
28

¹⁹ בבש"פ 8763/12 פלוני נ' מדינת ישראל, העניק כב' השופט עמית, לחוק זמן חסד, "מאחר שבחוק צעיר לימים עסקינן, חסרים אנו נתונים אמפיריים לגבי מידת האפקטיביות של החוק ואם הצר שווה בנזק המלך" תוך ציפייה, כי במהלך השנים ובהצטבר ניסיון ונתונים, תבוצע עבודת מחקר ומעקב מקיפה. ראו באותו עניין, גם בבש"פ 578/15, ²⁰ עוד ראו גם פרוטוקול ישיבה מס' 632 של ועדת חוק, חוקה ומשפט, הכנסת ה-16 מיום 5.12.2005.
²¹ לעניין משקלו של שיקול חלופי הזמן בבקשות ממין דא, ראו בהרחבה החלטת כב' השופט קובו, בע"ח 27031-05-18, פלוני נ' מדינת ישראל.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

12 ספטמבר 2021

ע"ח 13246-10-20 מדינת ישראל נ' פלוני

1

מרב גרינברג, שופטת

2

3

הוקלד על ידי אליחן אמיתי